

Управління освіти, науки та молоді
Волинської обласної державної адміністрації

Регіональна рада молодих
вчених при управлінні освіти,
науки та молоді Волинської
обласної державної
адміністрації

Вищий комунальний
навчальний заклад
«Володимир-Волинський
педагогічний коледж
імені А. Ю. Кримського»

СУЧАСНА НАУКА ТА ОСВІТА ВОЛИНИ

*Збірник матеріалів
науково-практичної конференції*

22 листопада 2018 року

Луцьк – Володимир-Волинський

2018

Управління освіти, науки та молоді
Волинської обласної державної адміністрації

Регіональна рада молодих
вчених при управлінні освіти,
науки та молоді Волинської
обласної державної адміністрації

Вищий комунальний навчальний
заклад «Володимир-Волинський
педагогічний коледж
імені А. Ю. Кримського»

СУЧАСНА НАУКА ТА ОСВІТА ВОЛИНИ

*Збірник матеріалів
науково-практичної конференції*

22 листопада 2018 року

Луцьк – Володимир-Волинський

2018

УДК [001.3+37](477.82)(082)

C-91

Рекомендовано до друку

*Регіональною радою молодих вчених при управлінні освіти, науки та молоді
Волинської обласної державної адміністрації
(Протокол № 17 від 8 листопада 2018 року)*

Сучасна наука та освіта Волині : зб. матеріалів наук.-практ. конф. ,
22 листоп. 2018 р. , м. Володимир-Волинський / упоряд., голов. ред.
Б. Є. Жулковський. – Луцьк : Волиньполіграф, 2018. – 569 с.

Редакційна колегія

Гнепа О. В., кандидат педагогічних наук
Голуб Г. С., кандидат географічних наук
Динько І. М., кандидат економічних наук
Жулковський Б. Є., кандидат мистецтвознавства
Клімук І. М., кандидат філософських наук
Нагірний М. З., кандидат історичних наук, доцент
Назарук О. І., кандидат юридичних наук, доцент
Ройко О. Ю., кандидат технічних наук
Савельєв М. Г., кандидат педагогічних наук
Ткачик О. О., кандидат історичних наук
Чуй К. І., кандидат філологічних наук
Чуй С. В., кандидат філологічних наук
Юринець О. О., кандидат педагогічних наук

У збірнику подано матеріали науково-практичної конференції «Сучасна наука та освіта Волині», присвяченої 100-річчю Національної академії наук України.

Матеріали доповідей друкуються в авторському оригіналі з незначними правками. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність інформації, поданої в публікаціях. У разі виявлення академічного плагіату, до доповідача можуть застосовуватися санкції згідно з чинним законодавством України у сфері авторських та суміжних прав.

УДК [001.3+37](477.82)(082)

ISBN 978-617-7129-70-6

© Регіональна рада молодих вчених при
управлінні освіти, науки та молоді
Волинської обласної державної
адміністрації, 2018
© Жулковський Б. Є., 2018

ЗМІСТ

Пленарне засідання Академія наук України: історія та сьогодення

Нагірний Микола Зіновійович Інституціоналізація академічної науки в Україні: історичний вимір	15
Панасюк Олександр Петрович Українська академія наук: екскурс у 1918–1921 роки	18
Ланшина Людмила Володимирівна Павло Аполлонович Тутковський – видатний український геолог, гідролог, гідрограф, академік АН України та АН Білорусії	22
Гнепа Ольга Володимирівна Роль Михайла Кравчука у функціонуванні Української академії наук у 20-30 роки ХХ століття	25
Данилюк Ніна Олексіївна Агатангел Кримський – організатор Української академії наук, мовознавець і письменник	27
Цьось Василь Анатолійович, Цьось Марія Петрівна Агатангел Кримський – перший вчений секретар Української академії наук	32
Толстіхіна Галина Андріївна Мала академія наук – школа становлення юного науковця	35

Секція 1. Суспільно-гуманітарні науки

Підсекція 1.1. Філологія та журналістика

Галицька Олена Богуславівна Мультикультуралізм літературного простору Німеччини ХХІ століття	38
Ткач Оксана Миколаївна Німецько- та шведськомовний рекламний дискурс: лінгвопрагматичний та гендерний підхід	40
Гончарук Світлана Вікторівна, Місюк Юлія Василівна Особливості англійських пестушок, потішок та забавлянок	41
Давиденко Тетяна Анатоліївна Кольоратив червоний крізь призму українського світогляду	44
Романова Оксана Анатоліївна Ізоморфні та відмінні риси двофонемних та чотирифонемних сполук у текстах різних функціональних стилів	47
Семенюк Лариса Степанівна Літературне краєзнавство в системі підготовки філологів у вищій школі	51

проминання, плинність часу, навколишні перипетії становлять невід'ємну частину піднятих проблем. Варто звернути увагу і на мову нової книжки Йосипа Струцюка, як, зрештою, і інших його творів, жива, народна, пересипана фольклорними піснями, приказками, прислів'ями, а подекуди і – анекдотами. Іронія, глузування, сатира роблять оповідь автора легкою, а сюжет цікавим, інтригуючим. «Цвіт дикої шандри» принесе насолоду від читання, а зміст заставить прагнути до кращого. Хіба не в цьому полягає цілющий секрет літератури?

Римар Наталія Юрїївна,
кандидат філологічних наук, асистент кафедри
славістичної філології, педагогіки та методики викладання
Білоцерківського національного аграрного університету

ЦИТУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ПРИЙОМІВ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ НІНИ БІЧУЇ

Постановка проблеми. Художнє письмо Н. Бічуї наскрізь насичене різнотипними інтертекстуальними знаками, що, з одного боку, визначає наративну настанову прози, з іншого – надає творам полідіалогічного характеру в літературній спадщині досліджуваного періоду. Явище «тексту в тексті» вказує також на високий інтелектуальний потенціал творів, у яких воно присутнє. Найбільший вияв у прозі Н. Бічуї мають такі форми інтертекстуальності, як цитування, ремінісценції та алюзії.

Мета дослідження – здійснити науковий аналіз цитування як одного із важливих прийомів інтертекстуальності в художній прозі Ніни Бічуї.

Результати дослідження. Наратор неодноразово вдається до дослівного відтворення частини іншого тексту. Цитати як основний прояв інтертексту прози письменниці диференціюємо на атрибутовані та неатрибутовані. Атрибутована цитата представлена фрагментом чужого тексту, що безпосередньо в метатексті має графічне маркування та покликання на первісний текст (прототекст). Наратор, що організовує розповідь, послуговується переважно атрибутованим цитуванням, звертаючись до первісного тексту, аби реципієнтові було легше зорієнтуватися в художньо-мистецькому просторі. Велика кількість процитованих фрагментів чужих текстів мають інтелектуальне спрямування і виконують швидше науково-пізнавальну функцію, ніж художньо-естетичну. У новелах Н. Бічуї виявлено дослівні текстові фрагменти як із відомих, так і майже не знаних для пересічного нарататора літературних і філософських творів. Розповідач-інтелектуал цитує твори таких відомих людей: «Роздуми й максими» Вовенарга: *«Як пише післямова, «займав місце на перехресті різних течій просвітницької думки першої половини XVIII століття»* [Бічуя 2011, 35]; фрагмент твору Гамлета *«О, бідний Йорик!»* [Бічуя 2011, 45]. Із метою художньої достовірності нарататор наводить слова відомого астронома Яна Кеплера: *«Книга моя написана, – сказав Ян Кеплер, – і байдуже мені, чи прочитають її сучасники, а чи нащадки. Може, чекатиме вона сто літ на свого читача, як Бог чекав шість тисяч років на дослідника Всесвіту»* [Бічуя 2011, 46]; литовського письменника Юстінаса Марцінкявічюса *«Можливо,*

тільки двох наших велетів – Донелайтіса і Чюрльоніса – видно далеко за межами Литви» [Бічуя 2011, 125] тощо. Виразно проступає позиція біографічного автора у цитатах, пов'язаних із театральним життям у прозових творах. Наприклад, дослівно відтворений наратором дитячий відгук про виставу: «Нам дуже сподобалася вистава про піонера Гавроша...» [Бічуя 1983, 53].

Зважаючи на наявність релігійних мотивів, а відповідно й конфесійного стилю на окремих етапах розповіді / оповіді, всезнаючий і впевнений у собі наратор неодноразово вдається до надреальних можливостей і веде розповідь від імені Бога: «*Йди й прислухайся, і приглядайся, куди приведуть тебе очі твої; там стинися, де стануть ноги твої; дослухайся, що торкнеться вух твоїх – і мовчки перетривай у душі своїй те, що перетривати можеш*» [Бічуя 2011, 141]; «*Чи не надто багато прагнеш?*» – може запитати Бог [Бічуя 2011, 145]. Спорадично той, хто наратує у творі, цитує простих або зовсім випадкових людей: бабусю Марію – «... *осьо, синочки, оце стілечки, більше й нічого не маю*» [Бічуя 2011, 32].; приятеля – «*Коли німці прийшли до нашого містечка, – каже один із моїх приятелів, – ... то повеліли євреям стягати пам'ятник Сталіну з н'єдесталу*» [Бічуя 2011, 36]; старого львів'янина – «*Я скидаю шапку в храмі, але в кнайпі так само*» [Бічуя 2011, 143]. У творах, де зображено світ дитини чи підлітка, фігурують цитати казкових героїв, часто передані з вуст дорослого: «*Дрібниці, не варто й згадувати, як каже Карлсон*» [Бічуя 1983, 27].

Такі цитати виступають лише художньо підсилювальним елементом у розповіді і не мають евристичного потенціалу. У своїх цитатах наратор дає чітку вказівку на прототексти – «Роздуми й максими» Вовенарга, твір Гамлета, слова астронома Яна Кеплера, литовського письменника Юстінаса Марцінкявічюса, литовського поета Крістіонаса Донелайтіса, драматурга Юозаса Грушаса і його трагікомедію «Любов, джаз і чорт», російського поета й скульптура Віктора Гончарова і т. ін. Аби не порушити точність викладу і сприяти реальності зображуваного, усезнаючий наратор застосовує докладне відтворення чужого слова зі збереженням правописних особливостей тієї мови, якою подана цитата: «*В Угорській хроніці пишеться: «Краковія астрологіс реперта ест...»*» [Бічуя 2011, 50]; слова Дівчинки-Манірниці: «*Я так хорошо провела вчорашний день, такое солнышко, и в лес ходили, и даже жгли огонь...»*» [Бічуя 2011, 143].

Зазвичай інтертекстуальний наратив має безпосередній характер, тобто кожна цитата підкріплена реплікою-коментуванням прототексту, напр. «*Мовиться у прислів'ях: балачка довга непотребна, добра лиш паволока довга. То я вам коротко повім, кияни благочестиві: хто од льва зліший, од змії лютіший?*» [Бічуя 2011, 73]. Зрідка присутній у прозовому наративі так званий опосередкований чи подвійний інтертекст, коли чуже слово дослівно передається шляхом його цитування окремою особою: «*Старий Остап читав Святе Письмо: «І коли декотрі говорили про храм, що Він прикрашений дорогим камінням і вкладами, Він сказав: прийдуть дні, в котрі з того, що ви тут бачите, не зостанеться каменя на камені, все буде зруйновано...»*» [Бічуя 2011, 61–62].

Неатрибутоване цитування не має графічного вираження чи вказівки на попередній текст; воно просто використане автором як дотичний до контексту структурно-змістовий елемент, часто модифікований, проте його реципієнт ще може розпізнати. Прикладом такого цитування є переказ гуцульської казки «*про відважного юнака в зеленому камзолі, котрий разом із своїм конем-*

побратимом зборов усі лиха на землі» [Бічуя 2011, 121] чи уривок із відомої веснянки «Благослови, мати» («Квітень у човні»). Часто наратор дослівно відтворює народну мудрість, що теж свідчить про неатрибутоване цитування: *«Бо ж дурнів не сіють, не жнуть – самі родяться. Як до дірявих міхів воду лити, так дурня учити. Коли попливе камінь по воді, тоді й дурень розуму набудеться»* [Бічуя 2011, 73]; *«Слова його – гострий ніж»* [Бічуя 2011, 97].

Один із типів інтертекстуальних відношень (за Н. Корабльовою) – контекстуальні зв'язки – у художній прозі Н. Бічуї дуже тісно «зрослися» з авторським текстом і вибудовують філософський наратив-роздум як виразну ознаку викладового стилю письменниці. Наратор Н. Бічуї у відступах-медитаціях осмислює вічні філософські категорії: людину, час, життя, існування, добро, зло тощо: *«А задля чого птах співає, а ріка тече задля чого, а вітер хмари гонить задля чого, а ти притчі мовиш задля чого?»* [Бічуя 2011, 76]; *«Що було перше – добро і зло в суті своїй, а чи наймення їхнє?»* [Бічуя 2011, 96]; *«Хто його відає, може, ми існуємо на світі з тієї причини, що існують наші вороги?»* [Бічуя 2011, 145]. Як бачимо, засвідчені конструкції представлені у вигляді філософських риторичних фрагментів. Невипадково такі форми «чужого» тексту набувають міжстильових і міжтекстових зв'язків, зокрема філософського трактату чи морального кодексу, і вказують на ознаки архітекстуальності в досліджуваній епіці. Як, наприклад, у таких епізодах: *«Серед добра, яке батьки залишають дітям своїм, немає нічого вищого понад хвалу й чесність імені, однак насправді ніщо не є важчим од того тягарем»* [Бічуя 2011, с. 51]; *«Вмій розділити зароблене тобою на три частини: одну – на святі ікони, другу – убогим віддай, а третю на потребу твого тіла»* [Бічуя 2011, 79].

Висновки. Отже, можна підсумувати, що у прозописьмі Н. Бічуї інтертекстуальність виступає одним із чітко виражених способів організації прозового наративу. Міжтекстові відношення в досліджуваних творах зреалізовані як на рівні текстових фрагментів, так і через контекстуальні й метатекстуальні зв'язки. Майже кожен твір Н. Бічуї на різних художніх рівнях засвідчує співіснування в ньому чужих текстів: як уже добре відомих у літературних обширах, так і малознаних широкому колу реципієнтів.

Умовні скорочення назв джерел

Бічуя 1983 – Бічуя Н. Л. Яблуня і зернятко [Текст]: Повісті та оповідання / Н. Л. Бічуя ; Худож. Н. І. Ніколайчук. Київ : Веселка, 1983. 216 с.

Бічуя 2011 – Бічуя Н. Великі королівські лови: Новели та візії / Н. Бічуя. Львів : ЛА «Піраміда», 2011. 192 с.

Список літератури

1. Мазоха Г. Інтертекстуальні виміри епістолярію Григорія Сковороди та Василя Барки / Г. Мазоха // Переяславські Сковородинські студії : зб. наук. пр. Філологія. 2011. Вип. 1. С. 44–51.

2. Науменко Н. Інтертекстуальність музичного символу в образній структурі тексту (в новелах І. Франка, О. Кобилянської, М. Яцкова) / Н. Науменко // Слово і час. 2002. № 11. С. 20–25.